

Onderwerp

Vragen en antwoorden werksessies dd 7-10-2024 MER fase 1 / IEA WN Drenthe Overijssel

NOTITIE

Overheid, professionele partij of dorpsraad	Aandachtspunt of Opmerking	Antwoord met verwijzing naar de plaats in het document
Algemeen	De locatie van de waterstofleiding ligt in de nabijheid van Hotel Van der Valk. Hoe wordt het tracé hier gerealiseerd?	De verwachting is dat deze deels in open ontgraving en deels met een gestuurde boring wordt uitgevoerd. In de volgende fase zal het ontwerp verder in detail worden uitgewerkt.
	Hoe lang duurt de uitvoeringsperiode?	Wij verwachten dat de werkzaamheden in een jaar kunnen worden gerealiseerd. De detailplanning van de werkzaamheden zal samen met de aannemer nog worden uitgewerkt.
Dorpsraad/EOP	De nieuwbouwafsluiter bij Elim staat onduidelijk in het kaartmateriaal.	Wij nemen deze opmerking mee in de afronding van de documenten.
	Wat is de impact van het project op de tuinen in Oranjedorp?	Ter hoogte van Oranjedorp wordt de leiding aangelegd met een gestuurde boring. Hierdoor komt de leiding dieper te liggen dan het geval is bij een open ontgraving. In MER fase 2 wordt het tracé en de uitvoeringsmethode verder gedetailleerd.
	Graag transparantie over de impact van dit project. De reactienota zoals nu gepubliceerd geeft te weinig informatie over mogelijke schade en hinder tijdens de uitvoering.	Wij nemen deze opmerking mee in de informatievoorziening in komende projectstappen. Wij nemen dit ook mee in het Participatieplan wat bij de volgende stap zal worden bijgewerkt en gepubliceerd.
	Ontwikkelingen N862 in relatie tot het project	Wij stemmen regelmatig met de gemeente af over onze wederzijdse plannen en houden hiermee rekening.
	Hoe wordt geschiktheid van een bestaande aardgasleiding aangetoond t.b.v. het transport van waterstof bepaald?	Zie paragraaf 3.2. van de MER.
	Is diep ploegen boven de leiding toegestaan?	Standaard wordt in overeenkomsten met grondeigenaren opgenomen dat er géén diepgaande grondbewerkingen uitgevoerd mogen worden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gasunie. In de praktijk zal deze toestemming worden gegeven, mits de leiding diep genoeg ligt voor het uitvoeren van de graafwerkzaamheden. Overigens is diep ploegen ook KLIC-plichtig, namelijk dieper dan 50 cm.
	Hoe zit het met het explosierisico?	Voor de nieuwe leiding worden risicoberekeningen uitgevoerd conform de Omgevingswet en het Bal. Met behulp van SAFETI-NL. Een nieuwe leiding moet zo veilig zijn dat het plaatsgebonden risico lager is dan 10-6/jaar. Om dit in beeld te brengen is een QRA opgesteld en het groepsrisico berekend. Op dit moment betekent dit dat alleen het brandaandachtsgebied voor de leiding in beeld is gebracht. Dit is verder uitgewerkt onder het onderwerp Externe Veiligheid in de MER.
Omgevingsdienst Drenthe	Het deelgebied Nieuwediep – Ommen wordt ontdaan van alle afsluiterstations. Alleen in	In het waterstofnetwerk worden afsluiters geplaatst bij aftakkingen op de leiding of wanneer de sectieafstand groter zou worden dan 70 – 90 km. Deze (relatief) grote

Onderwerp: Vragen en antwoorden werksessies dd 7-10-2024 MER fase 1 / IEA WN Drenthe Overijssel

	Ommen en in de aftakking naar Elim wordt een nieuw afsluiterstation geplaatst. Houdt dit in dat bij een eventueel lek of breuk van een leiding alleen op deze twee locaties de toestroom kan worden gestopt, waardoor de inhoud van het gehele traject leeg kan stromen. Dit lijkt me niet wenselijk. Kan hier meer duidelijkheid over komen?	afstand is gebaseerd op de uitstroomsnelheid van waterstof bij een leidingbreuk. Bij leidingbreuk stroom waterstof uit met een veel hogere snelheid dan aardgas. Daardoor treedt sneller drukdaling op in de leiding, waardoor de hoeveelheid waterstof die uitstroomt snel afneemt in de tijd. De effecten van het gas dat initieel uitstroomt is (ruim) dominant ten opzichte van de hoeveelheid gas tussen de afsluiters. Om die reden heeft een kleinere afstand tussen de afsluiters geen effect op de veiligheid. Omdat er geen impact is op de veiligheid, heeft HNS een bedrijfseconomische afweging gemaakt (kosten afsluiters & waterstof), wat bij waterstoftransportleidingen resulteert in een maximum afstand van 70 tot 90 km tussen afsluiterschema's.
	Wanneer wordt de beoordeling externe veiligheid voor deelgebied Elim - Vlieghuis verwacht.	In de themasessie Externe Veiligheid is dit gepresenteerd, alsmede wordt dit verwerkt in de versie van het MER fase 1 die wordt gedeeld ten behoeve van het Ambtelijke overleg.
	In deelgebied Nieuw Amsterdam – GZI Emmen is sprake van een groepsrisico. Hoe verhoudt zich het groepsrisico als gevolg van het transport van waterstof ten opzichte van het huidige transport van aardgas. Het lijkt mij handig om het verschil in hoogte van het GR aan te geven in het belang van de verantwoording van het GR.	In deelgebied Nieuw Amsterdam – Emmen blijft het groepsrisico onder de oriëntatiewaarde, net als bij de andere deelgebieden met nieuwbouw. Daarmee is er geen relevant groepsrisico. Bij nieuwbouw is geen sprake van een vergelijking met een huidige gasleiding. Er is daarom geen sprake van een verandering van het groepsrisico.
	Kunnen eventueel aanwezig zonneparken van invloed zijn op de waterstofleiding. Is hier ook naar gekeken.	Er liggen geen zonneparken dicht bij de leiding. Daarnaast dienen wij een NEN3654 toetsing uit te voeren op aanwezige kabels en leidingen om wederzijdse beïnvloeding in beeld te brengen.
	In figuur 10 is niet op te maken waar het tracé van de waterstofleiding komt te liggen. Het plaatje zoals dat nu is vermeld bevat te weinig informatie. Graag in deze projectie de waterstofleiding met het bijbehorende brandaandachtsgebied aan te geven.	Figuur 10 wordt aangepast in de finale versie van het IEA
Gemeente Hardenberg	In de MER zouden de overwegingen t.a.v. het opheffen van de afsluiters benoemd moeten worden.	Zie antwoord Omgevingsdienst Drenthe
	Ook graag info over proeven die gedaan zijn met hergebruik van aardgasleidingen voor waterstof.	Voor alle relevante rapporten verwijzen wij naar https://www.gasunie.nl/expertise/waterstof/waterstof-

Onderwerp: Vragen en antwoorden werksessies dd 7-10-2024 MER fase 1 / IEA WN Drenthe Overijssel

		door-gasleiding-veilig-en-duurzaam/relevante-rapporten Hier is ook informatie te vinden over het onderzoek naar technische aspecten van waterstof in bestaande buisleidingen.
	In de MER wordt qua effecten geen onderscheid gemaakt tussen de aanleg- en de gebruiksfase. Zoals dat bij de IEA wel is gedaan. Verzoek om dat onderscheid ook bij de MER te doen	Zie antwoord in notitie op vraag van SH03. Wij onderzoeken de verduidelijkingsmogelijkheden op dit punt bij de afronding van de rapportages.
	Ook wordt niet duidelijk hoe lang de bouw/aanlegfase duurt. Als het gaat om effecten is dat wel degelijk relevant.	Dit zal worden verduidelijkt in de volgende fase van het project (MER fase 2).
	3.4 op pag. 38. De plannen van Tennet worden benoemd bij Wijster en Riegmeer. Maar de situatie bij Dedemsvaart komt niet aan de orde.	Hier is sprake van een bestaande aardgasleiding die wordt hergebruikt voor waterstof. Nieuwe projecten dienen rekening te houden met bestaande boven-en ondergrondse infrastructuur. Zie ook het antwoord bij SH04
Vragen die linken aan de nummering op de bijgevoegde kaart		
WB01	Toelichting afwijking PEH strook ontbreekt.	Wij herstellen dit voor vaststelling van het VKA.
MN01	Hier is een grondwaterbeschermingsgebied. Vanuit dit gegeven heeft het (zuidelijke) basis tracé de voorkeur.	KGG neemt dit mee in de afweging tot het komen van het concept VKA
AW01	Relatie Tie-in Vilsteren? Gekozen aparte procedure waarom? Natuur is knelpunt in Ommen. Is dit oplosbaar?	De tie-in is een separaat project en dient te worden uitgevoerd om de inwendige inspectie van de bestaande aardgasleiding te kunnen doen. Op deze wijze kan de pig in Ommen in of uit de beoogde bestaande aardgasleiding (voor inzet waterstof) worden ingezet. Dit is niet mogelijk als de tie-in ontbreekt. Voor het stukje NNN ter hoogte van de nieuw te realiseren waterstofafsluiter op compressorstation Ommen zijn wij in gesprek met de provincie. Dit lijkt oplosbaar.
FJE01	Afstemming Enexis en TenneT. Met name bij project N862	Wij zijn in contact met Enexis en TenneT aangaande onze projecten.
GM05	Waarom tracé niet aan de oostzijde van de N862?	Zie paragraaf 4.8. van de MER-fase 1. Traceringsprincipe 3 gaat uit van bundelen met bestaande boven-en/of ondergrondse infrastructuur. Op deze locatie is leiding A-806 gelegen, waarmee wij bundelen.
GM04	Pas op: EVZ	Er vanuit gaande dat EVZ staat voor "Ecologische Verbindingszone". Wij zijn op de hoogte van de verschillende Natura 2000 en NNN gebieden nabij het netwerk. Dit is uitgewerkt in het achtergrondrapport Natuur bij het Milieueffectrapport fase 1.
GM03	Volledige boring onder twee watergangen door?	Op dit moment is dit inderdaad onze intentie.

Onderwerp: Vragen en antwoorden werksessies dd 7-10-2024 MER fase 1 / IEA WN Drenthe Overijssel

GM02	Aandachtspunt: Kruising rioolpersleiding.	Wij zullen dit aandachtspunt meenemen in de volgende fase van ons project (MER fase 2).
HZ01	Afsnijden middels boring. Van Ossehaarseweg tot perceel Hilhorst onder Stieltjeskanaal door. Houd rekening met bodemgesteldheid Ossehaar (Retentiegebied)	Wij zullen dit aandachtspunt meenemen.
HZ03	Hoek afsnijden scheelt boring.	In de volgende fase zal het vastgestelde Voorkeursalternatief meer in detail worden uitgewerkt. Bij de trasering hanteren wij het bundelingsprincipe (principe 3), waarbij wij zo min mogelijk nieuwe percelen willen doorsnijden. Daarom doorsnijden wij het perceel hier niet.
HZ04	Let op: Bos!	Wij zijn hier van op de hoogte. In MER fase 2 wordt in beeld gebracht welke uitvoeringsmethode zal worden toegepast.
HZ05	Voor de toekomst: Let op Schoonebekerdiep i.v.m. natuurvriendelijke aanleg i.k.v. KRW richtlijnen	De leiding vanaf exportstation Vlieghuis richting Duitsland maakt geen onderdeel uit van ons project. Een raakvlak met het Schoonebekerdiep is dan ook niet voorzien.
HZ07	Let op: rondom Nieuw Amsterdam is er sprake van bodemdaling met schade aan woningen (gevoelig gebied)	Dit nemen wij mee in het vervolg van het project. Een geohydrologisch onderzoek met bemalings- en monitoringsplannen worden opgesteld in de volgende fase. Daarnaast zal een bouwopname naar verwachting onderdeel uitmaken van de voorbereidende werkzaamheden.
HZ08 1/2	Boerwijken 2 brede watergangen	Wij zijn hier van op de hoogte.
HZ08 2/2	Boerwijken 2 brede watergangen	Wij zijn hier van op de hoogte.
HL01	HDPE leiding in de berm in aanleg.	De locatie van de beoogde waterstofleiding is aan de noordzijde van de aanwezige NAM-leidingen. Bij de detailuitwerking van de route wordt rekening gehouden met alle bestaande kabels en leidingen.
HZ06	Hoe wordt omgegaan met het doorkruisen van watergangen? (Het is een nat gebied met complex peilbeheer).	De exacte uitvoeringsmethode zal in de volgende fase worden uitgewerkt (MER fase 2). Een geohydrologisch onderzoek maakt onderdeel uit van de volgende fase. In de regel worden watergangen gekruist met een gestuurde boring.
HZ02	Graag een kaart van het tracé met de watergangen.	In het MER zijn diverse kaarten opgenomen. Een verdere mate van detaillering zal plaats vinden in de volgende fase, MER fase 2. Indien gewenst kunnen we u specifieke informatie van een bepaald gebied toesturen.
GM01	Worden kruisingen met watergangen geboord?	De exacte uitvoeringsmethode zal in de volgende fase worden uitgewerkt (MER fase 2). In de regel worden watergangen gekruist met een gestuurde boring.
FJE02	Afstemming gemeentelijke archeoloog. Ligt zeer gevoelig bij gemeente Emmen	Wij zijn hiermee bekend. De adviesbureaus die hieraan werkzaam zijn, hebben afstemming met de gemeente.
FJE03	Veenoxidatie en bodemdaling bij uitvoering en zettingen.	Wij zullen dit aandachtspunt meenemen in ons project. Geohydrologisch onderzoek wordt uitgevoerd in de volgende fase van het project.
NG01	Zorg voor een goed werkprotocol in kader van beschermde soorten.	Wij stellen een ecologisch werkprotocol op voor de werkzaamheden.

Onderwerp: Vragen en antwoorden werksessies dd 7-10-2024 MER fase 1 / IEA WN Drenthe Overijssel

	Wanneer wordt er waar gewerkt en op welke manier?	
BDK02	Archeologische kaart gem. Borger-Odoorn wordt in november/december 2024 vastgesteld. (Misschien hebben overige gemeenten dat ook)	Wij nemen dit aandachtspunt mee in ons project.
BDK01	Ter info: Hermeandering + aanleg natuurgebied kanaal Buinen-Schoonoord/Hunze.	Binnen de scope van dit project betreft het hier hergebruik van een bestaande leiding. De beide projecten vormen geen belemmering voor elkaar.
DB01	Nabij Mantingerzand (=Natura2000) is drainage beperkt/niet mogelijk i.v.m. verdroging.	Binnen de scope van dit project worden twee locaties omgebouwd nabij het Mantingerzand. Echter de locaties liggen op minstens 1,5 kilometer afstand en verwachten wij geen beïnvloeding. Nog uit te voeren geohydrologisch onderzoek in MER fase 2 zal hier ook informatie over geven.
DB02	T.h.v. Verlengde Herendijk liggen 2 gasleidingen A-605 en A-817. In het MER wordt alleen de A-605 benoemd.	Correct. Dit komt omdat leidingcode A-817 de nieuw te leggen waterstofleiding betreft. Daarom is deze niet meegenomen in de MER.
DB03	Duidelijker beschrijven dat alleen bij Coevorden een alternatief is.	Wij nemen de opmerking mee in de afronding van de documenten.
DB04	Bij duurzaamheid wordt als mitigerende maatregel meegegeven om te onderzoeken of alternatieve materialen gebruikt kunnen worden voor de leidingen i.p.v. staal. Is dat überhaupt mogelijk?	Gasunie onderzoekt of hiervoor andere materialen kunnen worden gebruikt. Dit dient zorgvuldig te gebeuren. Wij verwachten dat voor dit project besluitvorming rond de inzet van andere materialen niet is afgerond en staal het uitgangspunt blijft.
DB05	In de IEA wordt bij de opmerkingen van de veiligheidsregio's omtrent externe veiligheid verwezen naar de resultaten van het MER in H2 (van de IEA). In H2 wordt hier echter niet in detail op ingegaan. Directe verwijzing naar het MER opnemen waarin hierop wordt ingegaan.	Wij nemen de opmerking mee in de afronding van de documenten.
DB06	In het MER duidelijker maken welke leiding kan worden hergebruikt voor tracé NAM Schoonebeek - Nieuw Amsterdam, en waarom dit voor deelgebied Nieuw Amsterdam - GZ Emmen niet mogelijk is.	Wij nemen de opmerking mee in de afronding van de documenten.
SH01.02	Waarom zijn het er minder afsluiters dan voor aardgas?	Zie het antwoord op de vraag van de Omgevingsdienst Drenthe.
SH01.03	Wat zijn de gevolgen van het hebben van minder afsluiterlocaties voor de veiligheid?	Zie het antwoord op de vraag van de Omgevingsdienst Drenthe
SH02	Uitleggen in het MER waarom bij het tracé nabij Vliegghuis wordt afgeweken van de PEH-strook?	Zie het antwoord WB01

Onderwerp: Vragen en antwoorden werksessies dd 7-10-2024 MER fase 1 / IEA WN Drenthe Overijssel

SH03	In het MER bij de milieueffecten duidelijker aangeven of het effecten in de aanleg- of gebruiksfase betreft	In de beoordeling van de effecten is aangegeven in welke projectfase de effecten optreden. Wij zullen dit nog nakijken.
SH04	In de IEA de link met de ontwikkeling van TenneT van ondergronds tracé bij Dedemsvaart benoemen	Hier is sprake van het hergebruik van een bestaande aardgasleiding. Verdere afstemming hierover vindt plaats met TenneT.
SH05	In het MER & IEA een kaart opnemen met de ligging van de te verwijderen leiding A-577 opnemen	Het verwijderen van de A-577 maakt geen onderdeel uit van het MER fase 1 en de IEA. Wij zullen vanwege het raakvlak met deze leiding de A-577 opnemen op een kaart.